

Xarxa Buey
entrega
 **Premi Utopies**
Paco Fernández Buey
a la



Per la seva tasca ètica i
política en la defensa
dels drets dels de baix
davant les opressions

En el marc de les jornades del Centre d'Estudis sobre Moviments Socials (CEMS)



els moviments socials i els seus impactes

PREMI UTOPIES-PACO FERNÁNDEZ BUEY: UN MAPA PER FER CAMÍ¹

El març de 1966 el Paco era un dels estudiants que aprovaven el “Manifest per una universitat democràtica”, redactat per Manuel Sacristán, al convent dels Caputxins de Sarrià. Un manifest que deia que “la universidad debe contribuir al desarrollo de una cultura rica y diversificada que refleje la real problemática que, en cada momento,

¹Text llegit per la Xarxa Buey a l'acte de lliurament del “Premi Utopies: Paco Fernandez Buey” a la PAH, en el marc de les “Jornades Incidència: els moviments socials i els seus impactes”, Universitat Pompeu Fabra, 11 de desembre del 2013.

tenga planteada nuestra sociedad.” Més de quaranta anys més tard, això ens va seguir ensenyant a nosaltres.

Des que no hi és, a nosaltres ens preocupa qui seguirà reflexionant, a les aules i als carrers, sobre el que preocupa a la gent, a los de abajo. I vist que sembla difícil que la universitat treballi per suplir aquest forat, volem treballar per fer-ho nosaltres, des de baix, com ha de ser. Per això entreguem per primer cop el “Premi Utopies”, per seguir pensant amb Paco Fernández Buey, i per seguir obrint les portes de la universitat a “la real problemática que, en cada momento, tenga planteada nuestra sociedad”.

Premi Utopies, perquè creiem en les utopies, i no només això, sinó que volem fer-les realitat. Citem *Utopías e ilusiones naturales*:

“La mayoría de las personas veraces y bondadosas que hoy en día se declaran partidarias de la utopía creen estar defendiendo de hecho una sociedad más justa, más igualitaria, más habitable y que, además –y esto es importante– puede ser realmente realizable algún día y en algún lugar, al menos de forma aproximativa, como aproximación a un ideal. Si nos atenemos a la etimología de la palabra *utopía*, estas personas no son propiamente utopistas, sino gentes con convicciones morales profundas e ideales morales alternativos que luchan por una sociedad mejor.

En cambio, la mayoría de las personas que se declaran contrarias a la utopía suelen defender en nuestros medios de comunicación que vivimos en el menos malo de los mundos existentes o en el mejor de los mundos posibles, y que en política no hay que hacerse ilusiones inútiles. Por supuesto, estas personas no suelen entrar a discutir qué ilusiones son útiles y cuáles inútiles. Por lo general tienden a creer que todas las ilusiones colectivas son inútiles”².

Malauradament, és difícil trobar avui catedràtics que comparteixin, com ho feia el Paco, allò que deia Brecht a *l'Òpera dels quatre quarts*: “Primero la comida, luego la moral”. “Brecht –deia el Paco– defendió el filosofar sobre las cosas prácticas que interesan a la mayoría de los seres humanos”³. El mateix volem seguir fent nosaltres.

I qui diu primer el menjar, diu també primer l’habitatge. Perquè un habitatge, com van venir a dirnos des de l’ONU, per si no ens havíem adonat, “no són quatre parets i

² F. Fernández Buey, *Utopías e ilusiones naturales*. Barcelona: El Viejo Topo, 2007, p. 14.

³ F. Fernández Buey, *Política*. Madrid/Buenos Aires/Oviedo: Losada, 2003, p. 158.

un sostre sobre el cap, és una ubicació que permet a una família l'usdefruit dels seus altres drets"⁴.

Fa gairebé un segle, Brecht ho deia molt clar: "hace falta valor, en estas épocas, para hablar de cosas tan vulnerables y pequeñas como la comida y la vivienda de los obreros, en medio de un gran vocerío que proclama que lo principal es el espíritu de sacrificio"⁵. A la nostra època, un exemple indubtable d'aquest valor és la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca, i no vam dubtar que era qui havíem de convidar en primer lloc, per seguir pensant amb el Paco.

Perquè ell deia, mentre aquí lluitàvem contra Bolonya, que "si el sistema es malo, y hasta rematadamente malo, lo lógico sería concluir que hay que ser antisistema o estar contra el sistema"⁶. I la PAH és un exemple d'antisistemes que s'han instruït, organitzat i mobilitzat, i han construït hegemonia. Que han sabut, com deia a Ni tribunus, "razonar una forma de participación política concreta tan alejada de la repetición de la ilusión como de la mera negación de lo que hay"⁷.

Perquè compartim aquell propòsit de Brecht que apareix a *Poliética* i diu: "por todas partes combatiré esa idea burguesa (aún cuando se manifieste en mi persona) de que el dinero es algo tan valioso que debe hacer obligarnos a pagarlo con nuestra persona"⁸. La PAH lluita dia a dia per recordarnos que el preu de cap casa és superior al d'una vida.

I finalment, també la portem aquí, perquè la lluita per la universitat que volem, al servei de la societat, és també la lluita per un habitatge digne, i per tots els drets dels éssers humans. L'atac que patim és el mateix. El Paco ho deia el 2009: "El Plan Bolonia podía haber sido una oportunidad para reflexionar en serio y desinteresadamente sobre el futuro de nuestras universidades pero, por lo visto hasta ahora, se ha convertido en un pretexto para que banqueros y empresarios dicten lo que hay que hacer en la universidad pública. Y de momento son pocos los rectores que han levantado la voz para oponerse a ese dictado, más bien la han levantado para oponerse a las críticas de los estudiantes y de los profesores"⁹.

⁴ Raquel Rolnik: <http://directa.cat/noticia/%E2%80%9Cunhabitatgedignenosonquatrepares-unsostre%E2%80%9D>

⁵ B. Brecht, *El compromiso en literatura y arte*. Barcelona: Península, 1973, p. 158.

⁶ "¿Es tan malo ser antisistema?": <http://blogs.publico.es/dominiopublico/1208/>.

⁷ F. Fernández Buey y Jorge Riechmann, *Ni tribunus. Ideas y materiales para un programa ecosocialista*. Barcelona: Siglo XXI, 1996, p. XVI.

⁸ F. Fernández Buey, *Poliética. op. cit.*, p.171.

⁹ <http://www.sinpermiso.info/textos/index.php?id=2959>

Des de llavors, alguns han rectificat. Altres, tot i no haver-ho fet, han volgut reivindicar la memòria d'aquest nostre catedràtic antisistema. En qualsevol cas, cap no ha emprés una acció ferma per canviar-ho. Però aquest premi no vol reivindicar paraules buides, sinó les accions que dia a dia canvien aquest món tan injust. Avui tenim aquí la PAH perquè davant la injustícia van optar per actuar, i la seva actuació incansable, desobedient, noviolenta, incideix cada cop més en el món i en les persones. Aquestes són les accions que volem que omplin les aules, els carrers i les idees.